

Beroepsloopbanen na leerlingwezen en mbo

Citation for published version (APA):

van der Velden, R., Akkermans, D., & van der Heul, H. (1990). Beroepsloopbanen na leerlingwezen en mbo. *Didactief*, 20(2), 28-29.

Document status and date:

Published: 01/01/1990

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Document license:

Taverne

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

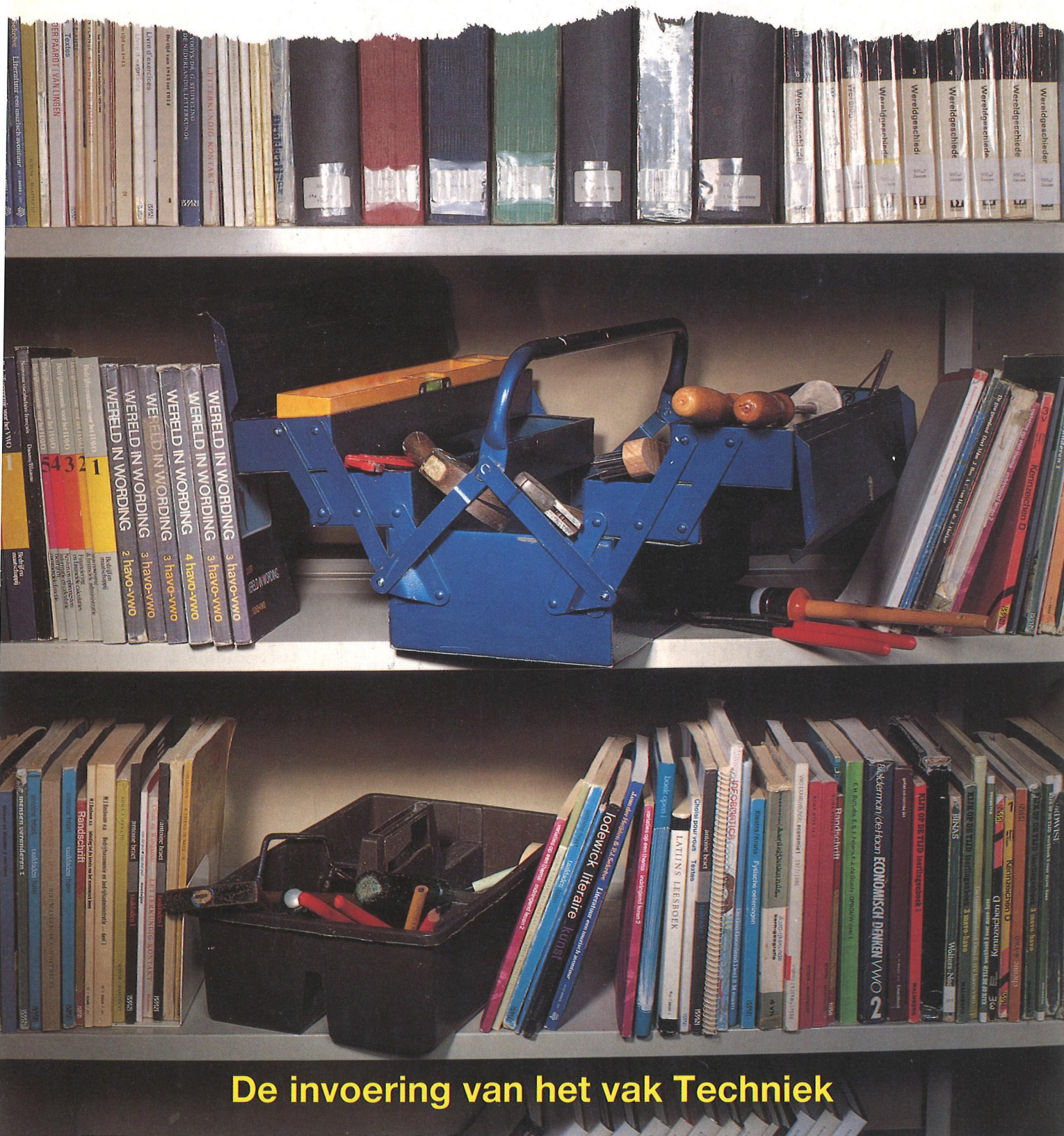
If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

DIDAKTIEF

onderzoeksmagazine voor de schoolpraktijk

De invoering van het vak Techniek

leerlingwezen levert betere arbeidsmarktpositie op

Beroepsloopbanen na leerlingwezen en na mbo

door R. van der Velden, D. Akkermans en H. v.d. Heul

Leerlingen uit het leerlingwezen hebben direct na hun opleiding een betere arbeidsmarktpositie dan leerlingen uit het middelbaar beroepsonderwijs. Hun functies zijn goed aan bij hun opleiding. Mbo-ers werken vaker onder hun niveau en meer in sectoren waarvoor ze niet zijn opgeleid. Zeven jaar na de opleiding zijn de verschillen wel een stuk kleiner.

Het blijkt uit een onderzoek naar de beroepsloopbanen van gediplomeerde schoolverlaters uit leerlingwezen en mbo. Het RION, Instituut voor Onderwijsonderzoek aan de Rijksuniversiteit Groningen, voerde het onderzoek uit.

In de afgelopen jaren zijn uitvoerige discussies gevoerd over de manier waarop het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) moet worden ingericht. Het leerlingwezen met zijn kenmerkende combinatie van leren en werken heeft daarbij vaak als voorbeeld gediend. Voordelen van het leerlingwezen zijn vooral de betere voorbereiding op de beroepspraktijk en de mogelijkheden voor jongeren om arbeidservaring op te doen. Onderzoek ondersteunt dit beeld: mensen uit het leerlingwezen hebben vaak een be-

tere arbeidsmarktpositie dan mensen uit vergelijkbare opleidingen in het volledig dagonderwijs. Nu ligt zo'n resultaat natuurlijk ook voor de hand: om een opleiding in het leerlingwezen te kunnen volgen moet je in de regel een baan hebben. Interessanter is het daarom te bekijken of mensen uit het leerlingwezen ook op de langere termijn minder aansluitingsproblemen kennen dan degenen uit het volledig dagonderwijs. Dan zou het beeld immers wel eens heel anders kunnen liggen.

Arbeidsmarkt

Tegen deze achtergrond heeft SVO het RION een onderzoek laten uitvoeren, waarin beroepsloopbanen van schoolverlaters uit het leerlingwezen vergeleken worden met die van overeenkomstige opleidingen uit het mbo. Speciale aandacht zou daarbij uit moeten gaan naar de verschillen in arbeidsmarkt- en beroepspositie op de langere termijn.

In het onderzoek zijn vier opleidingssectoren betrokken:

1. metaalsector;
2. bouwsector;
3. grafische sector;
4. verpleging.

Van deze opleidingen is een landelijke steekproef van 3.500 leerlingen benaderd die in 1981 of 1982 de opleiding gediplomeerd hebben verlaten en zich op de arbeidsmarkt hebben begeven; 69 procent van deze leerlingen vulde een schriftelijke vragenlijst in.

De periode na verlaten van de opleiding heeft voor leerlingen uit het mbo en leerlingwezen een verschillend karakter: voor de eersten betekent het de intrede op de arbeidsmarkt, voor de laatsten een moment in een beroepsloopbaan die al enige jaren daarvoor gestart is.

De intrede op de arbeidsmarkt verloopt voor de meeste mbo-ers vrij gemakkelijk: de helft vindt direct werk, het merendeel heeft binnen een half jaar betaald werk. Het gaat dan wel vaak om een tijdelijke aanstelling. Bij de verpleging en de metaal zijn er betrekkelijk weinig verschillen tussen mbo en leerlingwezen in het soort functies dat men uitoefent. In de bouw zijn de verschillen het grootst.

Kijken we naar de inhoud, dan sluiten bij het leerlingwezen de functies zowel qua richting als qua niveau goed aan bij de gevolgde opleiding. Voor het mbo (met uitzondering van de verpleging) ligt dit beduidend slechter. Hier komt men vaak in een andere sector terecht dan waarvoor men is opgeleid. Bovendien werkt men vaak onder het niveau van de opleiding.

Loopbaan

Tijdens de loopbaan treden nauwelijks verschillen op tussen leerlingwezen en mbo in de kans op werkloosheid. Mbo-ers wisselen

vrij MBO-leerlingen nog dagelijks op school zitten... (Foto: Studio André Ruigrok)

ker van baan dan mensen uit het
jwezen. Dit heeft te maken met het
t mbo-ers als nieuwkomers op de
markt nog een zoekproces moeten
aken, iets wat de mensen uit het
jwezen meestal al achter de rug heb-
eze hogere mobiliteit onder mbo-ers
ert ook in een snellere stijging van
nctieniveau dan het geval is bij het
jwezen.

cties die op dit moment, zes à zeven
i het verlaten van de opleiding, wor-
geoevend, verschillen nogal van de
functies na verlaten van de oplei-
Met uitzondering van de verpleging is
idelijke trend waarneembaar: bij het
jwezen een verschuiving naar lei-
vende functies, bij het mbo een ver-
ng naar middenkaderfuncties die
en ondersteunend karakter hebben.
l de mbo-ers een behoorlijke inhaal-
uvre laten zien, blijft de aansluitings-
matiek onder hen toch nog altijd gro-
n bij het leerlingwezen, hoewel de
illen minder geprononceerd zijn dan
begin. De verschillen tussen leerling-
en mbo zijn relatief het grootst in de
l en de grafische industrie.

functieniveau

derzoeksresultaten bevestigen een
gesignaleerde trend dat schoolver-
van het mbo vrij langdurig functies op
rend niveau bekleden, voordat ze
romen naar de eigenlijke midden-
uncties waarvoor zij zijn opgeleid.
ag verwachten dat zelfs na de on-
ksperiode (de eerste zeven jaren na
eiding) nog enige stijging in functie-
zal plaatsvinden. De snelheid waar-
it gebeurt zal echter sterk afnemen
at vorderen van de jaren. Uiteindelijk
hierdoor de meeste mbo-ers een
 krijgen die op of net boven het ni-
van hun opleiding ligt.

ensen uit het leerlingwezen functio-
al langer op de arbeidsmarkt en heb-
een fors deel van hun carrière achter
op het moment dat ze de opleiding
n. Bij hen zal de stijging in functie-
na de onderzochte periode waar-
ijk nog verder afnemen, zodat het nu
te functieniveau voor een belangrijk
et eindniveau zal zijn.

ou dus kunnen verwachten dat op
og later tijdstip in de loopbaan de
illen in aansluitingsproblemen tussen
n leerlingwezen vrijwel verdwenen
zijn.

emt niet weg dat, zeker in de eerste
na de opleiding, de positie van men-
t het leerlingwezen systematisch be-
tan die van het mbo. Opvallend is
de gunstige positie van degenen die
verleden te maken hebben gehad
edwongen ontslag. Zelfs in sectoren
kenmerkt worden door ingrijpende
ologische ontwikkelingen en een ver-
ring van de werkgelegenheid, weten
ensen uit het leerlingwezen zich goed
le te houden. Blijkbaar compenseren
inis en vaardigheden die men tijdens
oepsloopbaan opdoet een eventueel
ere theoretische scholing.

Efficiënter

De gunstige positie van mensen uit het leer-
lingwezen kan aanleiding zijn het leerling-
wezen als een „efficiëntere” opleidingsweg
voor jongeren te betitelen. Immers in ver-
gelijking met schoolverlaters uit het volledig
dagonderwijs kennen de mensen uit het
leerlingwezen vlak na het verlaten van de
opleiding vrijwel geen aansluitingsproble-
men, terwijl ook op de langere termijn geen
nadelige effecten kleven aan een „oplei-
ding in de praktijk”. Er schuilt echter een
addertje onder het gras: voor de school-
verlaters uit het leerlingwezen geldt immers
dat een belangrijk deel van de selectie op
de arbeidsmarkt zich al voor de opleiding
heeft afgespeeld. Dit maakt een vergelijking
in termen van efficiëntie vrij lastig omdat
twee verschillende groepen vergeleken
worden: mensen die het tot op zekere

...doen mensen in het leerlingwezen waardevolle
werkervaring op. Zeven jaar na het afsluiten van
de opleiding is dit nog te merken. (Foto: Studio
André Ruijgrok)

hoogte al „gemaakt” hebben en mensen
die het nog moeten gaan maken op de ar-
beidsmarkt.

Alleen voor de mensen die erin slagen de
eerste selectiedrempel, de toegang tot het
leerlingwezen, te overwinnen, kan men
spreken van een efficiënte opleidingsweg.
De overigen blijven immers aangewezen op
andere vormen van beroepsonderwijs.

Twee opleidingswegen

Het feit dat de toegang tot het leerlingwezen
zich voor een belangrijk deel onttrekt aan
maatschappelijke controle-mogelijkheden
is in dit opzicht een problematische aange-
legenheid. Wat dat betreft is de huidige
opleidingsstructuur waarin alternatieve

opleidingswegen (leerlingwezen, dagon-
derwijs) naast elkaar worden aangeboden
een zeer aantrekkelijke. Hoewel er onge-
twijfeld bepaalde sectoren zullen zijn waar-
voor uitsluitend een praktijkopleiding of uit-
sluitend een opleiding in het volledig dag-
onderwijs geëigend is, valt er in het alge-
meen veel te zeggen voor een
opleidingsstructuur waarin beide vormen
geïntegreerd voorkomen.

De in het kader van de SVM-operatie (Sec-
torvorming en Vernieuwing Middelbaar be-
roepsonderwijs) op te richten sectorscholen
in het middelbaar beroepsonderwijs geven
hiertoe een eerste aanzet: de bedoeling
daarvan is immers om alle opleidingen
(korte en lange; theoretische en praktische)
voor een bepaalde sector in één school
onder te brengen. In zo'n constructie kan
maximaal geprofiteerd worden van de ken-
nis en ervaring die in de verschillende oplei-
dingen is opgedaan, en kunnen betere mo-
gelijkheden worden geschapen om interne
doorstroming tussen opleidingswegen te
bewerkstelligen.

Het is dan ook verwonderlijk dat het leer-
lingwezen in deze SVM-operatie niet be-
trokken is. Vanuit het oogpunt van verbeter-
ing van de aansluitingsproblematiek op de
arbeidsmarkt is dit een gemiste kans.

*Dit onderzoek was mogelijk dankzij subsidie van
het Instituut voor Onderzoek van het Onderwijs
(SVO-project 6064).*

*Het rapport à f 14,25 is te bestellen bij het RION
bij mevr. I. Otto, telefoon 050-636630.*

Wat maakt scholen effectief?

„Doet het er iets toe op welke school leerlin-
gen onderwijs krijgen voor de resultaten die
zij bereiken? En zo ja, waarin onderscheiden
scholen, die het op dit punt beter doen dan
andere, zich van doorsnee-scholen?
Dit zijn de centrale vragen in de onderzoekslit-
teratuur over schooleffectiviteit. In dit boek
wordt de literatuur samengevat en wordt de
balans opgemaakt inzake de zeggingskracht
van de onderzoeksresultaten. De schoolef-
fectiviteitsproblematiek wordt belicht vanuit
verschillende disciplines: de economie, de or-
ganisatiekunde, de onderwijspsychologie, de
onderwijspsychologie en de multi-disciplinair
onderwijskunde. Buitenlandse onder-
zoeksresultaten worden geplaatst naast de
uitkomsten van vergelijkbare Nederlandse
onderwijsresearchprojecten. De verhandeling
mond uit in een poging tot integratie van de
onderzoeksresultaten en overwegingen die
door verschillende groeperingen zoals on-
derwijsconsumenten, practici en beleidsvoer-
ders, zouden kunnen worden benut.”

Zo luidt de achterflaptekst van de eerste pu-
blikatie in de reeks *Balans van onderwijson-
derzoek*, een uitgave van het Instituut voor
Onderzoek van het Onderwijs (SVO).
Scheerens, J., *Wat maakt scholen effectief?*
*Samenvatting en analyses van onderzoeks-
resultaten*. SVO, Den Haag, 1989. ISBN: 90-
6472-147-5. Prijs: f 42,50 exclusief verzend-
kosten. Te bestellen bij de SVO, telefoon 070-
469679.

Er is ook een brochure verschenen onder de
titel *Op weg naar een effectieve school*. Prijs
f 5,— inclusief verzendkosten. Eveneens te
bestellen bij de SVO.